

Parlamentaarsed uudised

Piret Viljamaa, Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse infospetsialist

Välisriikide parlamentide uudiseid 2009. aasta maist novembrini.
Uudistest valiku tegemisel on kasutatud BNS-i (www.bns.ee), teiste uudisteagentuuride ja meediaväljaannete ning parlamentide kodulehekülgedel leiduvaid materjale.

Argentina

Septembris võttis Argentina parlamendi alamkoda 147 häälega vastu president Cristina Fernández de Kirchneri läbi surutud meediaseaduse eelnõu. Üle saja opositsiooniliikme lahkus protestiks saalist. Oktoobris kiitis seaduse pärast 16 tundi väldanud vaidlusi heaks ka Senat, poolt hääletas 44 ja vastu 24 senaatorit. Opositsiooni sõnul on seadus suunatud valitsuse suhtes kriitiliselt häälestatud meediakanalite kontrollimisele. Seaduse kohaselt piiratakse meediaettevõtetele väljastatavate tegevuslubade hulka ning luuakse neid väljastav komisjon, mis allub valitsusele.

Reuters, 10.10.2009, "Argentine Senate passes media reform bill". – <http://www.reuters.com/article/companyNews/idUSN099129520091010>

Armeenia

Septembris teatasid Türgi ja Armeenia kavatsusest sõlmida diplomaatilised suhted, avada kahe riigi vaheline piir ning kokku leppida suhete parandamiseks astutavate sammude ajakava. Jõustumiseks peavad lepingu ratifitseerima mõlema riigi parlamendid. Välisministrid allkirjastasid lepingu teksti 10. oktoobril Zürichis. Armeenia üldsus peab lepingu sõlmimist riigi välispoliitika ebaõnnestumiseks. Opositsioonipartei Päränd kutsub üles lepingut rahvahääletusele panema. Septembris peetud arutelu ajal lahkus parlamendiistungilt 16 sotsialistliku Armeenia Revolutsioonilise Liidu Dašnaktsutjuni liiget, et ühineda lepingu vastu protestijatega. Koalitsioon on lubanud lepingut toetada, kuid eeldab, et Türgi ratifitseerib lepingu esimesena. Türgi katkestas suhted Armeeniaga ja sulges piiri 1993. aastal toetuseks Aserbaidžaanile, kes pidas Mägi-Karabahhis lahinguid armeenia separatistidega. Türgi valitsus seostab piiri avamist Mägi-Karabahhi vaidluste lahendamiselega. Oktoobris algatas Armeenia opositsioonipartei Päränd fraktsioon eelnõu Mägi-Karabahhi iseseisvuse tunnistamisest, kuid ilmselt ei saa see parlamendiamuse toetust.

PanARMENIAN.Net, 17.09.2009, "Discussion of Armenian-Turkish protocols to last until October 13". – <http://www.panarmenian.net/news/eng/?nid=36519&sub=1&page=12>

AFP-BNS, 27.09.2009, "Ametiisik: Türgi ja Armeenia sõlmivad diplomaatilised suhted".

Austraalia

Augustis lükkas Austraalia Senat 42 vastuhäälega tagasi valitsuse esitatud heitgaaside vähendamise eelnõu. Eelnõu sai 30 poolthäält, vastu hääletasid kõik opositsiooni liikmed. 2020. aastaks oli kavas vähendada süsinikdioksiidi heitkoguseid 25 protsenti 2000. aasta tasemega võrreldes. Eelnõu oleks loonud aluse heitkogustega kauplemise süsteemile. Valitsus lubab eelnõu uuesti esitada ning kui seda 2009. aasta lõpuks vastu ei võeta, võimaldab põhiseadus peaministril välja kuulutada erakorralised parlamendivalimised. Nädal hiljem võttis Senat seadusena vastu eelmisest eelnõust eraldatud taastuvenergiat puudutava osa. Selle kohaselt kasvab taastuvatest energiaallikatest toodetud

elektrienergia osakaal 2020. aastaks 20 protsendini. Eelmise valitsuse seatud taastuvenergia tootmise eesmärki suurendati neli korda. Seadus võeti vastu, kui valitsus oli energiamahukate tööstusettevõtete abimeetmete osas opositsiooniga kokkuleppele jõudnud. Samasuguste probleemidega energeetikavaldkonna reguleerimisel seisavad silmitsi ka Ameerika Ühendriigid.

Carbonpositive.net, 16.08.2009, "Australian Senate rejects cap & trade bill". –

<http://www.carbonpositive.net/viewarticle.aspx?articleID=1640>

RenewableEnergyWorld.com, 25.08.2009, "Australian Senate passes renewable energy target bill". –<http://www.renewableenergyworld.com/rea/news/article/2009/08/australian-senate-passes-renewable-energy-target-bill>

Bulgaaria

Juulis toimunud Bulgaaria parlamendi valimistel võitis 2006. aastal loodud parementsristlik opositsioonierakond Kodanikud Bulgaaria Euroopaliku Arengu Poolt (GERB) 116 kohta ning valitsevate sotsialistide kaheksast parteist koosnev koalitsioon 40 kohta 240-st.

Sotsialistid said ligi poole vähem hääli kui 2005. aasta valimistel. neljaprotsendilise valimiskünnise ületasid kuus parteid või valimisliitu. Valimas käis 61 protsenti 7,1 miljonist valimisõiguslikust kodanikust. Boyko Borisovi juhitava GERB-i valimislubadus oli teha majanduse elavdamiseks koostööd Rahvusvahelise Valuutafondiga ning anda kohtu alla Euroopa Liidu raha kuritarvitajad.

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon ning Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee saatsid esimest korda vaatlusmissiooni Euroopa Liidu riiki. Vaatlejad leidsid, et valimised polnud ausad, kuid vastasid üldjoontes rahvusvahelistele standarditele.

Bulgaaria seaduste järgi peatatakse poliitilisele ametikohale kandideerija kohtumenetlus ametiaja lõpuni, kui ta valituks osutub. Seetõttu vabastati valimiste ajal eeluurimise alt mitu kandidaati, keda süüdistati näiteks uimastiäris või inimkaubanduses.

Inter-Parliamentary Union, "Bulgaria: last elections". – http://www.ipu.org/parline-e/reports/2045_E.htm

Horvaatia

Mais mõistis Horvaatia kohus kümne serbia tsiviilisiku tapmise ja mitmete muude kuritegude eest kümneks aastaks vangi parlamendiliikme, endise armeekindrali Branimir Glavaši. Süüdistus 1991.–1995. aasta Serbia-Horvaatia sõjas toime pandud sõjakuritegude eest esitati juba 2007. aasta aprillis, kui tollane parlamendikoosseis tühistas tema saadikupuutumatus. Varsti vabastati ta eeluurimise alt, sest sama aasta novembris valiti ta uude parlamendikoosseisu. Enne süüdimõistva kohtuotsuse langetamist põgenes Glavaš Bosnia ja Hertsegoviinasse ning kuna tal on Bosnia ja Hertsegoviina kodakondsus, keeldub sealne kohus teda Horvaatiale välja andmast. Üks Horvaatiale seatud tingimusi Euroopa Liiduga liitumiseks on sõjakurjategijate tõhus süüdimõistmine.

Kathimerini, 24.06.2009, "Bosnian court refuses to extradite Croatian". – http://www.ekathimerini.com/4dcgi/w/articles/world/0_24/06/2009_108328

India

Indias toimusid 16. aprillist 13. maini parlamendi alamkoja (*Lok Sabha*) valimised. Registreeritud valijaid on riigis 714 miljonit. 543 alamkoja liiget valitakse otse suhtelise häälteenamuse meetodil, kaks liiget määrab president. Kandidaate oli kokku 8070, nad

esindasid 1000 parteid. Valimisaktiivsus oli 63 protsenti. Vasaktsentristlik allianss eesotsas Kongressiparteiga sai 261 kohta (sellest 206 Kongressipartei) ning opositsiooniallianss, mida juhib Bharatiya Janata Partei, 159 kohta. Valitsemiseks vajalik enamus on 272 kohta, Kongressipartei juhitava koalitsiooni peaminister Manmohan Singhi valitsusel on rohkem kui 300 parlamendi alamkoja liikme toetus. Esimest korda valiti spiikriks naine, viies parlamendikoosseisus olnud endine diplomaat Meira Kumar, kes kuulub kastihierarhia madalaimasse, puutumata ehk dalitite kasti. Valimised ei kulgenud probleemideta, maoistlike mässuliste ja politseinike tulevahetuses hukkus paarkümmend inimest.

Inter-Parliamentary Union, "India: last elections". – http://www.ipu.org/parline-e/reports/2145_E.htm

Augustis võttis India parlamendi alamkoda vastu haridusseaduse, mis sätestab, et kõigil 6–14-aastastel lastel on õigus tasuta haridusele. Ülemkoda oli seaduse heaks kiitnud kuu aega varem. Seadus on India kontekstis mitmes mõttes pöördelise tähtsusega, sest loodetakse, et see aitab tõhusamalt võidelda kirjaoskamatus ja haridusliku ebavõrdsusega. Praegu on India elanikest umbes kolmandik kirjaoskamatud, probleemiks on ka lapstööjõu kasutamine. Haridus on nüüdsest kohustuslik, hariduse kättesaadavuse tagamiseks ehitatakse uusi riigikoole. Erakoolidelt nõutakse edaspidi, et veerand õppekohtadest eraldataks vaestest peredest pärit lastele. Esimest korda on kavas tegelda ka puuetega laste haridusega. India katoliku kiriku piiskopid nõuavad seaduse täiendamist vähemuste koolide juhtimist puudutavate sätetega. Põhiseaduse kohaselt võivad vähemused oma koole ise juhtida, uues haridusseaduses on aga sätestatud, et kooli juhatusse kuuluvad kohaliku omavalitsuse, õpetajate ja lastevanemate esindajad. Katoliku kirikule kuulub Indias üle 30 000 õppeasutuse.

BBC News, 5.08.2009, "India passes free education bill". – http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/8184779.stm

Island

Juulis võttis Islandi parlament vastu otsuse teha valitsusele ülesandeks alustada Euroopa Liiduga ühinemiskõnelusi, millele saareriigis ei olnud enne finantskriisi mõeldudki. Parlamendiliikmed andsid pärast mitmepäevaseks veninud debatti 33 häält Euroopa Liiduga liitumise poolt ja 28 vastu. Kui Euroopa Liidu liikmesriigid taotluse rahuldavad, paneb Island ühendusega liitumise rahvahääletusele.

Reuters-BNS, 16.07.2009, "Islandi parlament toetas liitumiskõneluste alustamist EL-iga".

Augustis kiitis Islandi parlament pärast tõsiseid vaidlusi heaks otsuse, et saareriigi Landsbankinni panga endistele klientidele Suurbritannias ja Hollandis makstakse kompensatsiooni kokku 3,8 miljardit eurot. Otsuse poolt oli 34 ja vastu 14 parlamendiliiget. Valitsuse eelnõule tehti parlamendis parandusettepanekud, millega kehtestati maksetele ülempiir vastavalt Islandi sisemajanduse kogutoodangule. Aastail 2017–2023 oli kavas maksta Suurbritanniale summa, mis moodustab kuni neli protsenti Islandi sisemajanduse kogutoodangust, ja Hollandile kuni kaks protsenti sisemajanduse kogutoodangust. Islandi Landsbankinni Interneti-pangal Icesave oli neis kahes riigis üle 320 000 kliendi, kes jäid Islandi rahandussüsteemi kokkuvarisemise ja pangakontode külmutamise järel oma rahast ilma. See summa on kavas kompenseerida aastaks 2023. Samuti otsustas parlament, et maksed peatatakse aastal 2024 hoolimata sellest, kas kogu väljanõutav summa on tagasi makstud või mitte. Suurbritannia ja Hollandi valitsused polnud aga selliste tingimustega nõus ning Islandi valitsus esitas oktoobris uue eelnõu.

Islandlaste vastuseis erapankade hoiuste kinnimaksmisele on väga suur, valitsuse otsus hoiused välja maksta on põhjustanud islandlaste protestiaktsioone, näiteks koguti allkirju küsimuse referendumile panemise toetuseks.

AFP-Reuters-BNS, 28.08.2009, "Islandi parlament nõustus pangaklientide kompensatsiooniga";

Euroinvestor.co.uk, 9.10.2009, "Iceland drafting new Icesave legislation". – <http://www.euroinvestor.co.uk/news/story.aspx?id=10665904>

Jaapan

Juunis võttis Jaapani parlament vastu seadusemuudatuse, millega laiendatakse kaitsejõudude volitusi piraatidega võitlemisel. Nüüd võivad Jaapani laevad sekkuda kõigi teiste laevade kaitseks. Siiani võisid Somaalia rannikul tegutsevad Jaapani sõjalaevad kaitsta piraatide eest ainult Jaapani enda laevu või neid, mille pardal oli Jaapani kodanikke. Nüüdsest on õigus avada tuli ka piraatide laevade suunas, mis ei reageeri korduvatele käsklustele ning tunduvad ohtlikud. Jaapani ülemkoda lükkas seaduseparandused tagasi, kuid mõjuvõimsamas alamkojas toetas seda üle kahe kolmandiku liikmetest. Jaapani missioon Somaalias kestab ühe aasta ning selles osaleb kaks sõjalaeva: Harusame ja Amagiri.

Xinhua News, 19.06.2009, "Japan passes law to expand SDF anti-piracy missions". – http://news.xinhuanet.com/english/2009-06/19/content_11567267.htm

Juunis võttis Jaapani alamkoda ühehäälselt vastu nelja Lõuna-Kuriilide saart puudutava seaduse täienduse. Juulis kiitis seadusemuudatuse heaks ka ülemkoda. Seaduses deklareeritakse, et Lõuna-Kuriilid on osa Jaapani territooriumist ja Jaapan kohustub astuma samme, et saared võimalikult kiiresti tagasi saada. Venemaa Riigiduuma liikmete sõnul kahjustas Jaapani seadusemuudatus rahulepingu sõlmimise väljavaateid, Föderatsiooninõukogu vastas aga ettepanekuga tühistada viisavabadus Jaapani ja Lõuna-Kuriilide vahel.

Itar-Tass, 3.07.2009, "Japan enacts law announcing S Kurils its original territories". – <http://www.itar-tass.com/eng/level2.html?NewsID=14112291&PageNum=29>

Juulis palus peaminister Taro Aso oma heitliku poliitika pärast parteikaaslastelt andeks ning kuulutas välja alamkoja erakorralised valimised. Augusti lõpul toimunud valimistel saavutas enamuse opositsiooniline Demokraatlik Partei, mis sai parlamendi 480-kohalises alamkojas 308 kohta. Enam kui 50 aastat on Jaapanis peaaegu katkematult võimul olnud Liberaaldemokraatlik Partei, seekordsetel valimistel saadud 119 kohta on partei kõigi aegade halvim tulemus. Tema koalitsioonikaaslane Uue Komeito Partei sai 21 kohta. Demokraatlik Partei lubas näiteks tõsta alampalka ja piirata riigi valitsemiskulutusi, Liberaaldemokraatlik Partei kritiseeris opositsiooni katteta lubaduste jagamise pärast. Valimistel osales 1374 kandidaati. Valimisaktiivsus oli 69 protsenti. Kuigi naiste esindatus on arenenud riikide standardite järgi endiselt madal, on 54 naist alamkojas siiski Jaapani senine rekord. Valimistega seoses tõusetus ka poliitikute dünastiate küsimus, näiteks Liberaaldemokraatliku Partei nimekirjast umbes kolmandik kandideeris kohale, kuhu enne oli valitud mõni ta sugulane. Kahe järjestikuse peaministri, Shinzo Abe (endise peaministri Nobusuke Kishi lapselaps) ja Yasuo Fukuda (endise peaministri Takeo Fukuda poeg) kiire errumine tekitas Jaapanis sellise süsteemi toimivuses kahtlusi.

Inter-Parliamentary Union, "Japan: last elections". – http://www.ipu.org/parline/reports/2161_E.htm

BBC News, 24.08.2009, "Will Japan re-elect its hereditary politicians?". – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/8218903.stm>

Kreeka

Oktoobris toimunud Kreeka erakorraliste üldvalimiste võitjaks kuulutati opositsioonilised sotsialistid. PASOK tõukas sellega võimult peaminister Kostas Karamanlise viis aastat valitsenud konservatiivid. PASOK sai 300-kohalises parlamendis 160, Uus Demokraatia 91 kohta. Valimiste eel lubas sotsialistide juht George Papandreou kolme miljardi dollari suuruse ergutuspaketi abil riigi majanduse surutisest välja tuua. Pärast valimistulemuste teatavakstegemist lubas Kostas Karamanlis partei esimehe kohalt tagasi astuda.

AFP-BNS, 5.10.2009, "Kreeka sotsialistide liider kuulutas valimisvõitu".

Leedu

Juunis võttis Leedu Seim 67 poolthäälega vastu alaealiste negatiivse info eest kaitsmise seaduse muudatused. Vastuhääli anti kolm. President Valdas Adamkus keeldus oma ametiaja lõpul seadust allkirjastamast. Negatiivse info alla liigitatakse muu hulgas ka homo- ja biseksuaalsust, samuti polügaamseid suhteid propageeriv ning peresuhteid moonutav teave, sureva inimese kujutamine ning halbu söömis- ja hügieeniharjumusi õigustav info. Juulis arutas Seim seadust uuesti ja võttis selle 87 poolthäälega muutmata kujul vastu. Vastuhääli anti kuus. Seaduse vastuvõtmise poolt hääletasid üksmeelselt Tööerakonna ning partei Kord ja Õiglus esindajad. Vastu hääletas Leedu Liberaalne Liikumine. Rahvusvahelised inimõigusorganisatsioonid ja Euroopa Parlamendi liikmed on kritiseerinud Leedut homofoobia õhutamise ja inimõiguste rikkumise pärast, ka vastvalitud president Dalia Grybauskaitė väljendas oma kriitilist suhtumist.

Lithuanian Parliamentary Mirror, June 2009, "Amendments tightening requirements for public information distributors adopted". – http://www6.lrs.lt/kronikos/pdf/233x-pmkr-6al2F614June_internet.pdf

BNS, 14.07.2009, "Leedu Seim ületas presidendi veto vastuolulisele seadusele".

Juulis võttis Seim 64 poolthäälega vastu sotsiaalkindlustusseaduse muudatused, mille kohaselt sooviti vanemapalga suurust 2009. aasta septembrist vähendada kümme protsenti. Leedu president Dalia Grybauskaitė leidis, et seadusemuudatused rikuvad nende vanemate õigusi ja ootusi, kellele on lapsehooldustasu juba määratud ning ei allkirjastanud seadust. Seim hääletas septembris uuesti ning 94 poolthäälega otsustati seadust muutmata kujul mitte vastu võtta. Vanemapalga suurust on kavas vähendada järgmise aasta juulikuust kümme protsenti, Seim arutab kõiki sotsiaalhüvitiste kärpeid ühes pakettis. Kuni selle ajani saavad Leedu emad-isad lapse esimese eluaasta jooksul vanemapalka oma töötasu täielikus ulatuses ning lapse teisel eluaastal 85 protsenti palgast, kuid mitte rohkem kui 7440 litti kuus enne maksude mahaarvamist.

Lithuanian Parliamentary Mirror, July 2009, "Decision to reduce the amount of maternity (paternity) benefit". – http://www6.lrs.lt/kronikos/pdf/f61u-vkks-7x4uF26459July_internet+.pdf

The Baltic Course, 22.09.2009, "Lithuanian Seimas approves presidential veto on maternity benefits". – <http://www.baltic-course.com/eng/legislation/?doc=18492>

Lõuna-Korea

Juulis tekkis Lõuna-Korea parlamendis meediareformi eelnõu vastuvõtmise käigus rüselus.

Opositsioon ehitas mööblist barrikaadid, et takistada koalitsiooni liikmetel peasaali siseneda. Üks parlamendi naisliige toimetati haiglasse. Pärast kaks tundi kestnud võitlust õnnestus koalitsioonil saali pääseda ning eelnõu võeti 169 häälega vastu. Lõuna-Korea parlament on vägivaldsemaid maailmas, ka varem on püütud erimeelsusi jõu abil lahendada. Näiteks eelmisel aastal vehkisid opositsiooniliikmed parlamendis sepavasarataga. Meediareform tühistab piirangu, mille kohaselt kohalikud ajalehed ei võinud telekanaleid omada. Opositsiooni sõnul annab see võimaluse monopolide tekkeks. Opositsioon lubas proteste meediareformi vastu jätkata, mitu parlamendiliiget esitasid tagasiastumisavalduse, seaduse kohaselt peab need heaks kiitma spiiker või parlamendi enamus.

Xinhua News, 22.07.2009, "S Korea's media reform bill passed at parliament". – http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/22/content_11752991.htm

Mali

Augustis võttis Mali parlament vastu uue perekonnaseaduse, mis põhjustas valdavalt islamiusulise elanikkonna seas laialdasi protestiaktsioone. President Amadou Toumani Touré saatis seaduse parlamenti tagasi. Uues perekonnaseaduses jäeti näiteks välja nõue, et naine peab oma mehe sõna kuulama. Seda pidasid islamivaimulikud solvavaks, nagu ka sätet, mis näeb abielu sekulaarse institutsioonina.

Naiste abiellumisea alampiir tõsteti 18 eluaastale. Naisõiguslased on juba kümme aastat püüdnud perekonnaseadust muuta, kuid vaesed ja harimatud leiavad, et seadusemuudatusi toetavad ainult intellektuaalid.

BBC News, 27.08.2009, "To love, honour and obey in Mali". – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/8223966.stm>

Moldova

Juulis toimusid Moldovas ennetähtaegsed parlamendivalimised. Võimul olnud Kommunistide Partei sai uues parlamendikoosseisus 48 mandaati, neli senist opositsiooniparteid 53 kohta: liberaaldemokraadid 18, liberaalid 15, demokraadid 13 ning Meie Moldova seitse mandaati. Parlamendienamuse moodustamiseks ja valitsuse ametissemääramiseks on tarvis 52, presidendi valimiseks 61 häält. President Vladimir Voronin palus juunis Konstitutsioonikohtul langetada otsus parlamendi laialisaatmise kohta pärast seda, kui kahel korral ei õnnestunud uut presidenti valida. Opositsioon blokeeris presidendivalimisi, süüdistades kommuniste tulemuste võltsimises. Eelmised parlamendivalimised toimusid 2009. aasta aprillis. Viimasel istungil võtsid eelmise parlamendikoosseisu liikmed vastu valimisseadustiku muutmise seaduse, valimiskünnist alandati seniselt kuult protsendilt viiele ning valimisaktiivsuse nõuet seniselt 50-lt 33 protsendi ja ühe hääleni. Seaduseelnõu poolt hääletas 59 Kommunistide Partei liiget, kolme opositsioonipartei saadikud hääletusest osa ei võtnud.

Interfax-BNS, 15.06.2009, "Moldova parlament muutis viimasel istungil valimisseadust"; Association for Participatory Democracy ADEPT, "General information on the 2009 early parliamentary elections". – <http://www.alegeri.md/en/>

Norra

Septembris toimunud Norra parlamendi valimistel võitsid nabi edumaaga valitsusparteid. Tööerakonna juhitud koalitsioon sai 169-liikmelises parlamendis 86 kohta. Tööerakond sai 64, parempoolne opositsioonipartei Progressipartei 41 kohta. Esimest korda viimase 16 aasta jooksul võitsid parlamendivalimistel koalitsioonierakonnad. Norrat tabas majanduskriisi ajal vaid ajutine majanduslangus, seda peamiselt suure pensionifondi tõttu, mis koosneb valdavalt riigi naftatuludest. Niinimetatud naftafondi väärtus on umbes 277 miljardit eurot. Valimisdebat keskenduski naftatuludest saadud raha kasutamisele. Maksude vähendamist ja riigiettevõtete erastamist koalitsioon ei poolda. Valimisaktiivsus oli 76 protsenti. Nüüdne koosseis on esimene, mis muutus rangelt ühekojaliseks. Enne 2007. aastal vastu võetud põhiseadusemuudatusi valiti parlament ühe koguna, pärast aga valisid liikmed endi seast ühe neljandiku, kes moodustasid teise koja.

AFP-STT-BNS, 15.09.2009, "Norra üldvalimistel võitsid valitsusparteid".

Poola

Septembris võttis Poola Seim vastu avalduse, milles mõisteti hukka Nõukogude vägede tungimine Poolasse 1939. aastal. Avalduses nimetati Nõukogude Liidu tegevust agressiooniks Poola vastu, millega rikuti rahvusvahelisi lepinguid ning Katõni massimõrva "genotsiidi tunnustega" veretööks. Venemaa Riigiduuma liikmed reageerisid avaldusele teravalt, nimetades seda ühekülgselt ja tühiseks.

RIA Novosti, 23.09.2009, "Polish parliament condemns 1939 Soviet 'aggression'". – <http://en.rian.ru/world/20090923/156225298.html>

Septembris võttis Poola parlamendi alamkoda vastu kriminaalseadustiku muudatused, mis karmistavad pedofiilia eest ette nähtud karistusi. Seaduseelnõu sai 400 poolt- ja ühe vastuhääle. Poola vasaktsentristliku valitsuse heakskiidu saanud seaduseelnõu kohaselt kastreeritakse vanglast vabanemisel keemiliselt kõik alla 15-aastaste laste või lähisugulaste vägistamises süüdi mõistetud pedofiilid. Seaduseelnõu näeb ühtlasi ette karmimad karistused vägistamise ja intsesti, samuti pedofiilia õigustamise ja propageerimise eest. Seaduseelnõu peab heaks kiitma ka parlamendi ülemkoda, kus peaminister Donald Tuski Kodanikeplatvormil on enamused.

Reuters-BNS, 25.09.2009, "Poola seadustas pedofiilide sundkastreerimise".

Portugal

Septembris toimusid Portugalis parlamendivalimised. Portugali peaministri José Sócratese sotsialistid said küll valimisvõidu, kuid 97 kohta 230-liikmelises parlamendis ei anna neile enam parlamendiamust. Suurim opositsioonierakond, paremtsentsistlik Sotsiaaldemokraatlik Partei, sai 81, Konservatiivne Rahvapartei 21 kohta. Valimisdebat keskendus majanduskriisist väljumisele. Valimisaktiivsus oli ligi 61 protsenti.

AFP-BNS, 28.09.2009, "Portugali sotsialistid võitsid valimised parlamendiamusetata".

Prantsusmaa

Mais võtsid Prantsusmaa parlamendi mõlemad kojad vastu Interneti-piraatluse vastu võitlemise seaduse, mille parlamendi alamkoda aprillis tagasi lükkas. Senat is anti eelnõule 189 poolt- ja 14 vastuhäält. Seadusemuudatused võimaldavad kolm korda muusika, filmide või videomängude allalaadimisega vahelejäädud arvutikasutajalt Interneti-

ühenduse aastaks ära võtta. Opositsioonis olevad sotsialistid esitasid Konstitutsiooninõukogule taotluse kontrollida seaduse vastavust põhiseadusele. Juunis otsustaski Konstitutsiooninõukogu, et seadus on põhiseadusega vastuolus, sest riigil ei ole õigust ilma kohtult luba saamata kodanikelt Interneti-ühendust ära võtta. Septembris võeti muudetud eelnõu parlamendi kahe koja ühishääletusel 258 poolthäälega vastu. Vastuhääli anti 131. Muudeti sätet, mis lubanuks vastaval riiklikul agentuuril otsustada seaduserikkujate Interneti-ühenduse katkestamise üle, nüüd otsustab selle kohus. Opositsioon lubas ka seekord seaduse vaidlustada. Analoogete seaduse tulemusel on Rootsis illegaalsete allalaadimiste hulk järsult vähenenud, kuid seaduse kriitikud peavad mõju lühiajaliseks.

Postimees, 13.05.2009, "Prantsuse Senat kiitis heaks netipiraatluse eelnõu". – <http://www.tarbija24.ee/?id=118875>

Reuters-BNS, 22.09.2009, "Prantsuse parlament võttis vastu piraatlusevastase seaduse".

Juulis võttis Prantsusmaa parlamendi alamkoda pärast kaks aastat kestnud vaidlusi 282 poolt- ja 238 vastuhäälega vastu seaduseelnõu, mis lubab suuremal hulgal poodidel pühapäeviti äri ajada. President Nicolas Sarkozy majandusreformidega seoses algatatud eelnõu lubab pühapäeviti lahti hoida suurlinnade, näiteks Pariisi, Marseille'i ja Lille'i ning veel 500 turisminduse seisukohalt olulise keskmise suurusega linna ja küla poode. Sellega muudetakse 1906. aastast kehtivat seadust, mis keelas pühapäeviti kauplemise mujal kui suurlinnades. Seadust on küll mitmeid kordi täiendatud, näiteks toidupoed võivad olla keskpäevani avatud. Seadusemuudatuse, mida selle vastased nimetavad rünnakuks traditsioonide, perekonna ja isegi Prantsuse demokraatia vastu, kiitis heaks ka ülemkoda, kus selle poolt oli 165 ja vastu 159 senaatorit. Opositsiooni nõudel kontrollis Konstitutsiooninõukogu seaduse vastavust põhiseadusele, kuid kiitis seaduse heaks.

Xinhua News, 18.07.2009, "Sunday trading bill marks resumption of Sarkozy's reforms". – http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/18/content_11730340.htm
Time, 24.07.2009, "Many French dislike law increasing Sunday shopping". – <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1912334,00.html>

Saksamaa

Septembris otsustas parlamendi alamkoda *Bundestag* koosseisu viimasel istungil rehabiliteerida Teise maailmasõja ajal sõjaväekohtute poolt süüdimõistetud inimesed. Natside sõjatribunalid mõistsid deserteerimise ja riigireetmise eest süüdi umbes 30 000 inimest, ligi kaks kolmandikku neist hukati. Ajaloolaste sõnul kasutasid natsid riigireetmise paragrahvi sõdurite ja tsiviilisikute surmamõistmiseks muu hulgas poliitilise vastupanu ja juutide aitamise eest. Sõjaaegses riigireetmises süüdistatute hea nime taastamise eest on parkümmend aastat võidelnud endine surmamõistetu Ludwig Baumann, tänu kellele osa riigireetmises süüdistatuid (tema ise nende hulgas) 1998. ja 2002. aastal õigeks mõisteti. Kuid ta jätkas pingutusi ka sõjalises reetmises süüdimõistetute rehabiliteerimiseks. Algul ei toetanud eelnõu *Bundestag*'i enamus, sest selle esitas Vasakpartei, endisest Ida-Saksamaa Kommunistlikust Parteist väljakasvanud poliitiline jõud. Konservatiivid nõudsid iga üksikjuhtumi eraldi kaalumist. Alamkoja enamuse toetus õnnestus eelnõule saada alles siis, kui Vasakpartei end algatajate hulgast taandas.

Deutsche Welle, 8.09.2009, "Lawmakers clear names of German 'war-time traitors'". – <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4650568,00.html>

Septembris toimusid parlamendi alamkoja *Bundestag*'i valimised. Saksamaa liidukantsleri

Angela Merkeli konservatiivid võitsid piisavalt hääli, et koos Vabade Demokraatidega moodustada paremtsentriline valitsus. Konservatiivsesse blokki kuuluv Kristlik-Demokraatlik Liit sai 622-kohalises alamkojas 194 ja Baieri Kristlik-Sotsiaalne Liit 45 mandaati. Vabad Demokraadid said 93 kohta. Merkeli endised koalitsioonipartnerid sotsiaaldemokraadid said 76 kohta vähem kui eelmises koosseisus. 146 kohta ja 23-protsendiline toetus on nende madalaim tulemus pärast Teist maailmasõda. Valimisaktiivsus oli 71 protsenti. Valimisdebatil keskseks teemaks kujunes majandus, sealhulgas oli oluline tuumaenergeetika. Angela Merkel on Saksa tuumajaamade tööhoidmise pooldaja, hiljutiste küsitluste tulemused näitasid aga, et 57 protsenti sakslastest toetab riigi 17 tuumajaama sulgemist.

Reuters-AFP-BNS, 27.09.2009, "Saksamaa saab paremtsentriliku koalitsiooni";
Der Bundeswahlleiter – <http://www.bundeswahlleiter.de/de/index.html>

Slovakkia

Ungari-Slovakkia kahepoolsed suhted on teravnenud juuni lõpul Slovakkia parlamendis vastuvõetud keeleseaduse muudatuste tõttu. Seadus võeti vastu 79 poolthäälega. Kehtestati kuni 5000 euro suurune trahv juriidilistele isikutele, kes eiravad ametkondlikus suhtluses riigikeele kasutamise nõuet. Arstid ja põetajad võivad siiski omavalitsustes, kus vähemusrahvustesse kuuluvate elanike osakaal on üle 20 protsendi, rääkida vähemusele arusaadavas keeles. Ungari parlamendis võeti seepeale vastu avaldus, milles nimetati seadust ungarikeelset vähemust diskrimineerivaks ja nõuti diskrimineerivate sätete eemaldamist, protesti avaldas ka Ungari välisministeerium. Umbes kümme protsenti Slovakkia elanikest räägib emakeelena ungari keelt. Augustis ei lubanud Slovakkia Ungari presidenti László Sólyomi riiki mitteametlikule visiidile ning Budapestis asuva Slovakkia saatkonnahoone pihta visati süütepudeleid. 1. septembril, seaduse jõustumise päeval, blokeerisid Ungari paremäärmusliku partei Jobbik liikmed protestiks paar Slovakkia-Ungari piiril asuvat maanteed.

The European Bureau for Lesser-Used Languages, 1.07.2009, "Controversial amendment of Slovak language law passed". – http://www.eblul.org/index.php?option=com_content&task=view&id=219&Itemid=1
The Slovak Spectator, 8.07.2009, "Slovakia and Hungary clash again over language: new language law causes concerns". – http://www.spectator.sk/articles/view/35906/2/slovakia_and_hungary_clash_again_over_language.html

Zimbabwe

Zimbabwe parlamendi erikomisjon, kes pidi koostama uue põhiseaduse eelnõu, oli sunnitud rahapuudusel töö peatama. 25-liikmeline komisjon lubas streikida, kuni valitsus vajalikud ressursid leiab. Uue põhiseaduse väljatöötamine oli president Robert Mugabe ja demokraatliku opositsiooni vahelise kokkuleppe tingimusi: põhiseaduse eelnõu peab valmima 2010. aasta veebruariks, juulis peaks aga toimuma rahvahääletus uue konstitutsiooni vastuvõtmise üle. Vajadus uue põhiseaduse järele tulenes valimisseadustiku muutmise nõudest, et edaspidi vältida valimiste ajal vägivalla puhkemist.

The Zimbabwe Times, 6.09.2009, "Constitutional committee goes on strike". – <http://www.thezimbabwetimes.com/?p=22254>

Tadžikistan

Oktoobri alguses võtsid parlamendi mõlemad koad vastu uue keeleseaduse, mille juulis esitas president Emomali Rahmon. Presidendi Rahvademokraatlikul Parteil on parlamendi alamkojas 49 kohta 63-st. Uues keeleseaduses nõutakse, et kõik Tadžikistani kodanikud peavad oskama riigikeelt – tadžiki keelt. Seadusega kaotati vene keele kui rahvustevahelise suhtluskeele staatus. Seaduse vastu olid vaid kommunistid, kelle sõnul võivad paljud spetsialistid muudatuste tõttu riigist lahkuda ning suhted Venemaaga halvenevad. Kommunistidel on parlamendis ainult neli kohta. Tadžikistanis elab 7,5 miljonit inimest, suurim rahvusvähemus (25 protsenti) on usbekid, venelasi on umbes üks protsent.

The Kyiv Post, 2.10.2009, “Tajik parliament reducing Russian language status”. – <http://www.kyivpost.com/world/49911>

Togo

Juunis võttis Togo parlament ühehäälselt vastu otsuse kaotada surmanuhtlus. Togos pole ühtegi vang 1978. aastast alates hukatud. Amnesty Internationali andmetel on Togo 15. Aafrika Liidu maa ning 94. riik maailmas, kus sellekohane otsus on vastu võetud.

BBC News, 24.06.2009, “Togo abolishes the death penalty”. – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8116293.stm>

Tšehhi

Mais kiitis Tšehhi parlamendi ülemkoda heaks Euroopa Liidu Lissaboni lepingu. Leppe poolt hääletas 54 ja vastu 20 senaatorit, vastuvõtmiseks oli vaja Senati kolme-viieksikulist enamust. Parlamendi alamkoda ratifitseeris leppe veebruaris. President Václav Klaus keeldus lepingule alla kirjutamast. Ta nõudis eriklausli lisamist, mis kaitseks riiki Tšehhoslovakkias välja saadetud sudeedisakslaste järeltulijate kahjunõuete eest ja säilitaks Tšehhi kohtusüsteemi suveräänsuse. Oktoobris vihjas president siiski, et kavatseb lähi ajal lepingu allkirjastada.

AFP-BNS, 6.05.2009, “Tšehhi ülemkoda kiitis Lissaboni lepingu heaks”;
Reuters-BNS, 9.10.2009, “Klaus nõuab Tšehhile Lissaboni leppes erandi tegemist”.

Mais kiitis Tšehhi parlamendi alamkoda 172 poolt- ja 9 vastuhäälega heaks parteiülese kokkuleppe, mis määras erakorraliste valimiste toimumise aja 2009. aasta oktoobrisse. Sõltumatu parlamendiliikme Miloš Melčáki nõudel lükkas aga Konstitutsioonikohus valimised määramata ajaks edasi. Eelmise valitsusjuhi Mirek Topoláneki paremtsentrilise võimuliit lagunes märtsis, riiki asus juhtima üleminekuvalitsus. Valimiste kiire läbiviimine on vajalik, et valitsusel oleks poliitiline mandaat kokkuhoiueelarve läbisurumiseks. Septembris jõudsid parteid kokkuleppele põhiseaduse muutmises punktis, mis annaks parlamendi alamkojale õiguse ennast ise laiali saata ja korraldada uued valimised kohtumenetlustest hoolimata. Tšehhi parlamendi mõlemad koad kiitsid põhiseaduse paranduse heaks. Tšehhi sotsiaaldemokraadid ja kommunistid teatasid aga, et ei toeta hääletusel parlamendi laialisaatmist, mis nurjab võimaluse valimised novembris läbi viia. Septembris võttis parlamendi alamkoda vastu seadusemuudatused, mis peaksid vähendama eelarvepuudujääki prognoositud 7,5 protsendilt sisemajanduse kogutoodangust 5,2 protsendile ning võimaldavad valitsusel ametis jätkata, kui ka Senat muudatused heaks kiidab.

Reuters-BNS, 13.05.2009, “Tšehhi parlament kinnitas ennetähtaegsed valimised”;

Reuters-AFP-BNS, 12.09.2009, "Tšehhi parlament kiitis heaks põhiseadusparanduse";
Reuters-BNS, 15.09.2009, "Tšehhi kommunistid asusid ennetähtaegsete valimiste vastu";
Reuters-BNS, 25.09.2009, "Tšehhi parlament kiitis heaks maksutõusu ja kulutuste vähendamise".

Juunis hääletas parlamendi alamkoda presidendi poolt 2008. aasta mais allkirjastamata jäetud võrdõiguslikkuse seaduse üle ja tühistas presidendi veto 118 poolt- ja 16 vastuhäälega. President Václav Klaus leidis, et seadus pole vajalik, sest ebavõrdse kohtlemise sätted on teistesse seadustesse sisse kirjutatud. Nõue keelustada diskrimineerimine vanuse, rassi, rahvuse või soolise kuuluvuse alusel tulenes Euroopa Liiduga liitumise tingimustest. Tšehhi on viimane Euroopa Liidu riik, kus vastav seadus vastu võetakse. Euroopa Komisjon on juba ähvardanud Tšehhit sanktsioonidega, kui seadust ei õnnestu vastu võtta.

The Earth Times, 17.06.2009, "Czech parliament overrides anti-discrimination law veto".
– <http://www.earthtimes.org/articles/show/273651.czech-parliament-overrides-anti-discrimination-law-veto.html>

Septembris hääletas parlamendi alamkoda presidendi poolt allkirjastamata jäetud majanduse elavdamise meetmete üle ja otsustas seaduse uuesti vastu võtta. Sotsiaaldemokraatide algatatud seaduseelnõu poolt hääletas 101 alamkoja liiget, mis tagas presidendi veto tühistamiseks 200-kohalises alamkojas minimaalselt vajaliku häälte arvu. Luuakse riiklik toetus vanade autode väljavahetamiseks: uue auto ostja võib riigilt taotleda kuni 30 000 Tšehhi krooni suurust toetust, kui ta vähemalt kümme aastat vana auto ära annab. Analooget meedet kasutab praegu 13 riiki, kuid majandusanalüütikud on selle efektiivsuse suhtes erinevatel seisukohtadel.

Prague Daily Monitor, 10.09.2009, "MPs outvote Klaus's veto on bill to pass scrap automobile incentives". – <http://praguemonitor.com/2009/09/10/mps-outvote-klauss-veto-bill-pass-scrap-automobile-incentives>

Ukraina

Oktoobris hääletas Ülemraada Ukraina presidendi Viktor Juštšenko esitatud põhiseaduse muutmise eelnõu, mis piiraks saadikupuutumast. Eelnõu toetas teisel lugemisel 206 parlamendiliiget, selle vastuvõtmiseks 450-liikmelises parlamendis oleks vaja olnud koosseisu kahe kolmandiku toetust. Esimene lugemine toimus 2008. aasta jaanuaris, edasi saadeti see Konstitutsioonikohtusse, mis leidis, et eelnõu on põhiseadusega kooskõlas. Sarnase sisuga eelnõu, mille algatasid Regioonide Partei liikmed, oli edukam. Selle poolt hääletas esimesel lugemisel 390 parlamendiliiget. Eelnõuga lubatakse vajaduse korral kohut pidada lisaks parlamendiliikmetele ka presidendi ja kohtunike üle. Edasi saadetakse eelnõu Konstitutsioonikohtusse, kus hinnatakse selle põhiseaduspärasust.

Parliamentary Development Project for Ukraine, 20.10.2009, "Parliament adopts law in first reading cancelling immunity of MPs, president".
– <http://www.iupdp.org/index.php?limitstart=7>

Venemaa

Mais võttis Venemaa Riigiduum vastu president Dmitri Medvedevi esitatud seadusemuudatused, mis tühistavad Konstitutsioonikohtu esimehe ja tema asetäitjate valitavuse. Medvedevi muudatuste kohaselt kinnitab parlamendi ülemkoda Föderatsiooninõukogu kuueks aastaks ametisse kohtu eesistuja ja tema kaks asetäitjat.

Praegu määrab Föderatsiooninõukogu ametisse Konstitutsioonikohtu kohtunikke, kes valivad endi seast kinnisel istungil kolmeks aastaks ametisse esimehe, asetäitjad ja kohtunik-sekretäri. President allkirjastas seaduse juunis.

Interfax-BNS, 22.05.2009, "Vene parlament tühistas Konstitutsioonikohtu eesistuja valitavuse".

Juunis-juulis menetles Venemaa parlament president Dmitri Medvedevi esitatud seaduseelnõu, mis näeb ette valitsusväliste organisatsioonide registreerimis- ja aruandluskorra lihtsustamist. Seadus piirab dokumentide hulka, mida võimuorganitel on õigus valitsusvälistelt organisatsioonidelt nõuda. Samuti vähendatakse vabaühenduste kontrollimist: nüüdsest ei tohi nende tegevust kontrollida sagedamini kui kord kolme aasta jooksul. Ka kärbitakse aega, mille vältel on võimudel õigus vabaühenduste registreerimisdokumente uurida. Kuid seadus ei laiene kõigile Venemaa valitsusvälistele organisatsioonidele. President allkirjastas seaduse juulis.

BNS, 26.06.2009, "Vene parlament asus muutma vabaühenduste seadust";
Президент России, 20.07.2009, "Изменения в Федеральный закон "О некоммерческих организациях"". – <http://www.kremlin.ru/acts/4934>

Juulis kiitis Venemaa Föderatsiooninõukogu heaks seaduse, mis karmistab karistusi pedofilia eest. Riigiduumas juba vastu võetud seaduse eelnõu esitas parlamendile president Dmitri Medvedev. Kriminaalseadustiku muudatuste kohaselt ähvardab nüüdsest alaealise vägistajat 3–20-aastane vabadusekaotus sõltuvalt kuriteo raskusest ja tagajärgedest. Selle paragrahvi alusel süüdi mõistetud isikud kaotavad 20 aastaks õiguse töötada lastega seotud ametites. Analoogsed karistused on ette nähtud ka samasoolise alaealisega suguühtesse astujatele. Alaealiste suhtes toimepandud kõlvatuste korral karistatakse kuni 300 000 rubla suuruse trahvi või kuni kaheaastase vabadusekaotusega.

Interfax-BNS, 18.07.2009, "Venemaa karmistab pedofiilide karistusi".

Septembris teatas Venemaa Riigiduumas, et ei kavatsenud ratifitseerida Euroopa inimõiguste konventsiooni 14. protokolli, mille eesmärk on muuta Prantsusmaal Strasbourgis asuva kohtu protseduurid ladiusamaks. 2006. aastal jättis Venemaa ainsana 47-st Euroopa Nõukogusse kuuluvast riigist dokumendi ratifitseerimata. Riigiduumas avalduses, mille vastuvõtmise poolt hääletas 353 Riigiduumas liiget 450-st, kinnitatakse, et parlament ei ratifitseeri protokollit enne, kui see kirjutatakse ümber Venemaa seisukohti arvesse võttes. Seadusandjad kritiseerisid sätet, mis lubab kohtu kolmest kohtunikust koosneval komisjonil langetada otsuse kaebuse menetluse võtmisest kostjariiki esindavat kohtunikku kaasamata.

AFP-BNS, 23.09.2009, "Venemaa blokeeris taas Euroopa inimõiguskohu reformi";
Коммерсантъ Власть, 5.10.2009, Никаких оговорок этот протокол не допускает. – <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=1247022>

Oktoobris marssisid Venemaa opositsiooni liikmed Riigiduumas istungilt välja, protestides kohalike valimiste tulemuste vastu, valimised võitis kogu riigis ülekaalukalt võimupartei Ühtne Venemaa. Liberaaldemokraatliku Partei liider Vladimir Žirinovski nõudis presidendiga kohtumist. Opositsiooniliidrid on esitanud arvukatele rikkumistele viidates kaebusi regionaalsete ja kohalike valimiste tulemuste kohta. Kolme opositsioonierakonna protest on Venemaa jaoks väga tavatu. Ühtsel Venemaal on Riigiduumas üle kahe kolmandiku kohtadest, alamkojas on esindatud ka Liberaaldemokraatlik Partei, Kommunistlik Partei ja Õiglase Venemaa.

Reuters-BNS, 14.10.2009, "Vene opositsioon lahkus protestiks parlamendi istungilt".

Oktoobris toetasid Riigiduumi liikmed teisel lugemisel presidendi esitatud riigikaitseseaduse muudatusi, mis loovad õigusliku mehhanismi relvajõudude kasutamiseks väljaspool Venemaa piire. Eelnõu järgi võib Venemaa tõrjuda rünnakut oma piiri taga asuvatele väeosadele; lüüa tagasi või ennetada agressiooni mõne teise riigi vastu; kaitsta Venemaa kodanikke välismaal; võidelda piraatlusega ja tagada laevasõidu ohutust. Otsuse relvajõudude operatiivkasutuse kohta teeb Venemaa president Föderatsiooninõukogu vastava määruse alusel. President määrab ka kasutatavate vägede arvukuse, tegevuspiirkonna, nende ees seisvad ülesanded ja vägede kasutamise aja.

Interfax-BNS, 21.10.2009, "Vene seadus vägede kasutamisest piiri taga läbis teise lugemise".